

تاریخچه پیدایش تصویر و خط

تتبع و ترجمه: انجنیر- شیرسای

۲۰۲۱ / ۰۴ / ۱۹

تصویرنگاری (pictographic): روش تصویر نگاری به دوره عصر حجر قدیم یا پالئولیتیک برمی گردد. در ابتدا برای جلوگیری از نابود شدن خاطره ها یک سلسله علائم حفظ ذهن و اموری که باید نگهداری شوند، برای اظهار یاد و خاطر صورت آنرا می کشیدند؛ روش تصویری اشیاء از شکل ساده به صورتی شیئ شبیه به آندیشه را با نمایش سمبولها بر روی سنگ و دیوار رسم میکرد.

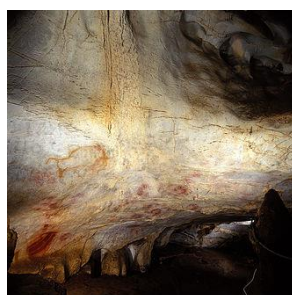
نخستین استفادهها از ابزارهای سنگی خام **الدوایی (Oldowan)** در شرق **آفریقا (تانزانیا)** که مبتنی بر تراشه مشتی (biface) است، تنها منحصر به آفریقا بود؛ با آغاز دوره «**آشولی**» پایان یافت. (شکل 1 و 2 تیشه دستی)

آشولی (Acheulean) از ویژگیهای بارز این فرهنگ پارینه سنگی، تبرهای بزرگ، مسطح، بیضی یا نوک تیز است که همیشه در دو طرفه کار می کردند. در مراحل بعدی با کوبیدن سنگ توسعه یافته، در دوران پالئولیتیک میانه (Middle Paleolithic) در آفریقا، شرق میانه، اروپا، اوراسیا و هندوستان و چین رواج داشت. در این دوره ماده مورد استفاده عمدتاً سنگهای بسیار دانه ریز با محتوای کوارتز بالا بود، مانند: کوارتز، سنگ آتشفشانی (Volcanic rock) و کمتر رایج سنگ چخماق (Flint) و غیره، بود.

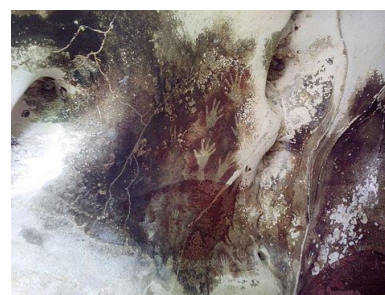
نخستین تصاویر بر روی سنگ و دیوار: نقاشی غار **ماروس - پینگک کارست (Maros-Pangkep Karst)** که بر دیوار غاری در جزیره **سولاوسی اندونزی**، قدیمیترین غارنگاره ای است که تاکنون کشف شده است (تصویر 1). در این غارنگاره که 45,5 هزار سال قدمت دارد. نقاشی های قدیمی در اروپا به عنوان مثال در غار **الکاستیلو (Cave of El Castillo)** (تصویر 2) در **اسپانیا** حدود 40 هزار و غار **چاووت [شووه] (Chauvet Cave)** (تصویر 3) در **فرانسه** 32 هزار سال کهن تر از غار لاسکو (بیست و دو هزار سال) است. نقاشی غارهای اروپا بیشتر از دوران پارینه سنگی پسین - (Upper Paleolithic) است.

تصویر 3

تصویر 2

تصویر 1

تاریخ نگارش یا خط (مجموع نشانههایی که کلمات یک زبان با آن نوشته می شود) بیانگر کهنترین پیشرفت ها در راه ثبت زبان با استفاده از حروف یا نشانهها است. تاریخچه خط شامل بسیاری از خط های متفاوت که در مناطق مختلف جهان اختراع شده، بیشتر به خط های استفاده شده در حال حاضر توسعه یافته است. این یادداشت مروری بر خط های تاریخی و تاریخچه خط های امروزی مورد استفاده در جهان را بررسی می کند.

قدیمی ترین خط ها:

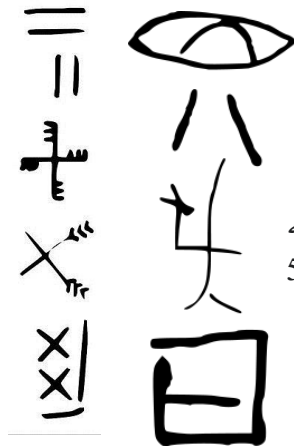
فرهنگ مافوق (علم تاریخ) در علم تاریخ کلتور مافوق مانند ادبیات مخصوص نژاد شناسی باستانی نشانگر یک نظم اجتماعی معین است که با پیچیدگی خاصی برتری دارد. چگونه این نوع جامعه باید مرز بندی شود و کدام فرهنگ تاریخی به آن تعلق دارد، تا حدودی بحث برانگیز است. بعنوان فرهنگ والا برخی جوامع در درجه اول محسوب میشوند: مشرق باستان و آمریکای قبل از کلمبیا و کلتور سند و فرهنگ ارلیتو چینی.

خط جباهو نشانگر 16 نشانه از آثار ماقبل تاریخ است که در جیاو (هنان ، چین) یافت شده و متعلق به فرهنگ Peiligang در عصر نوسنگی (Neolithic) است. قدمت آنها در حدود 6600 سال قبل از میلاد مسیح بود. توسط برخی محققان قدیمی ترین خط در نظر گرفته می شود. (شکل 1)

علائم یا سمبولهای وینکا (خط دانوب یا دوناو) نشانه های ماقبل تاریخ (دوره سنگ جدید) که در جنوب شرقی اروپا به طور عمده در منطقه صربستان امروزی، علاوه بر این در غرب رومانی ، جنوب مجارستان، در شرق بوسنی و کوزوو امروز نیز گسترده بود. قدمت فرهنگ وینکا (Vinča) در حدود 5500 سال قبل از میلاد است. (شکل 2)

شکل 3

شکل 2

لوحهای سفالی Tărtăria که در سال 1961، در رومانی کشف شد. آنها علائم وینکا را نشان میدهد، مهمترین محل از نوع سیستم گذاری به نام خط دانوب که به عنوان خط قدیمی اروپا نیز شناخته می شود. قدمت این الواح سفالی حدود 5300-5500 سال قبل از میلاد بر میگردد. (شکل 3)

شکل 1

در منطقه هلال حاصلخیز ، اولین سیستم نوشتاری شناخته شده جهان را می توان در یک دولت-شهر (از چهار هزار سال قبل از میلاد) یافت. امروز فرض بر این است که اولین نوشتار در بین النهرین باستان (زبان سومری ، سومریها) با دفترداری آغاز شده است.

"ده ها هزار سال است که طرح گونه ها، علامتها و اشکال به عنوان وسیله ای برای ارتباط پیامهای ساده بین انسانها به کار می رود. در حدود سه هزار سال قبل از میلاد مسیح هنر خط و نوشتار، شگفت انگیزترین دستاورد انسان، بوجود آید. باستان شناسان معتقدند که احتمالاً انسانهای اولیه علامتهای مکتوب را به منظور حفظ حکایتهای خود و تاریخ نویسی ابتدایی به کار گرفته اند". اولین خط نوشتاری " شکل میخ بود و با ترکیب این علامت میخ مانند نوعی خط نوشتاری معروف به "خط میخی" پدیدار شد". (جلد اول تاریخ تمدن "ویل دورانت" چاپ اول، سال 1939)

تصاویر خط میخی

شرق میانه :

حدود 2700 سال قبل از میلاد در بین النهرین تغییری در سبک علائم تصویرنگاری به خط میخی آغاز یافت. خط هیروگلیف مصری و پیوسته با خط کاهنی (روحانی) قدمت مشابه در بین النهرین دارند. الفبای جوانتر فنیقی (تقریباً قرن یازدهم قبل از میلاد) ، که خط آرامی ، خط عبری و خط عربی از آن توسعه یافته ، قابل توجه است.

خط میخی :

در بین النهرین چهار هزار سال قبل از میلاد ، ناحیه ای بین دجله و فرات ، به امپراتوری آکاد (کلده) در شمال و سومری ها در جنوب تقسیم شد. اولین لوحهای سفالی با خط میخی در اوروک سومریان ساخته شد.

با گذشت قرن ها از توسعه و تغییر بیشتر ، پیکتوگرام ها در حدود 2900 سال قبل از میلاد تغییر کرده اند. از 1500 پیکتوگرام یا گراف (تصویرنگاشت) اصلی ، 600 علامت ساخته شد که بطور منظم مورد استفاده قرار می گرفت.

حدود 2300 سال قبل از میلاد تسلط اولیه اکدی ها منجر به این واقعیت شد که در حدود 2000 سال قبل از میلاد فقط زبان اکدی صحبت می شد خط میخی اکنون می تواند نمایانگر اکدی و سومری باستان باشد که اکنون به یک زبان مقدس تبدیل شده است.

پادشاهی بابل (از 1760 قبل از میلاد) و امپراتوری آشور در شمال نیز خط میخی را تصاحب کردند. حالا می توانستند همه آن را نگهدارند.

سایر مردم خط میخی را به کار بردند: ساکنان کشور ایلام با پایتخت شوش (ایران امروز) و هیتی ها (شاخه آناتولی) و هخامنشیان نیز کمی بعد از خط میخی استفاده کردند. گسترش خط میخی از شمال به ارمنستان ، جایی که اورارتویی صحبت می شد ، و در جنوب به فلسطین ، جاییکه کنعانی زبان غالب بود.

راست: کتیبه یادبود سومری 26 قرن قبل از میلاد. چپ: کتیبه اکدی

خط رسانه ها : رسانه های مکتوب غالب در بین النهرین در آن زمان (3000 ق، م تا 500 قبل از میلاد) همه خاک رس یا سنگ نرم هستند که در آن خط ها عمدتاً برجسته تراش خورده است.

خط هیروگلیف :

اولین یافته های هیروگلیفی مربوط به حدود 3200 سال قبل از میلاد در مصر باستان است. این خط اساساً تا حدود سال 390 میلادی حفظ میشد. تعداد نشانه های مورد استفاده از حدود 700 به 5000 افزایش یافت.

تنها در سال 1822 بود که مصرشناس ژان فرانسوا شامپولین خط هیروگلیف و تاریخ مصر باستان را رمزگشایی کرد.

نوشتار هیروگلیفی از تنوع و اصالت بسیار زیادی برخوردار است زیرا شامل 3 نوع علامت است:

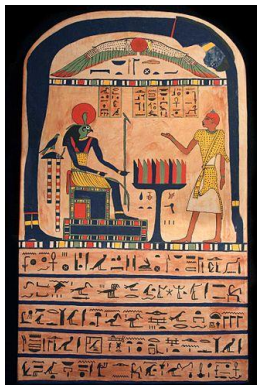
پیکتوگرام ها ، نشان علامت مسبک برای اشیاء و موجودات زنده، می تواند افکار را در ترکیب علامت خاص بیان کند.

فونوگرام ، اغلباً علائم یکسان است ، اما صداها را علامت گذاری می کند .

عوامل تعیین کننده ، علائمی که تمایز بین پیکتوگرام (خط تصویری) و فونوگرام (ضبط امواج صوتی) را واضح می کند.

هیروگلیف ها توسط مصریان به عنوان هدیه ای از جانب خدایان و از این نظر مقدس قلمداد می شدند. احتمالاً اینجاست که این نام از هیروس یونانی ("مقدس") و گلیفین ("قلمه درز" یا "اسکنه") گرفته شده است. بر این اساس ، خدایان مورد پرستش قرار می گرفتند. که علائم مقدس آنها در دیوارهای زیادی از گورها و معابد جاودانه شد.

یک داستان ثبت شده در قرن 13 ق.م ، به جای تقویم قمری ، تقویم شمسی با $\frac{1}{4}$ 365 روز در سال معرفی شد.

پیکتوگرافها و علائم هیروگلیف در سه شکل

خط هیراتیک و دیموتیک:

برای اطمینان از نوشتن سریع، علاوه بر خط هیروگرافی مفصل، کاتبان از حروف کج استفاده می کنند، که آن هم هیراتیک یا کاهنی (روحانی) نامیده می شود. برخلاف هیروگلیف، هیراتیک از چپ به راست خوانده می شود. حدود 650 سال قبل از میلاد خط کج فصیح و واضح تر شد. دیموتیک، هم خط عامیانه نامیده می شود، توسعه یافت. سنگ "روزت" حکاکی شده در سه نسخه موازی نوشته شده است: هیروگلیف، دیموتیک و یونانی.

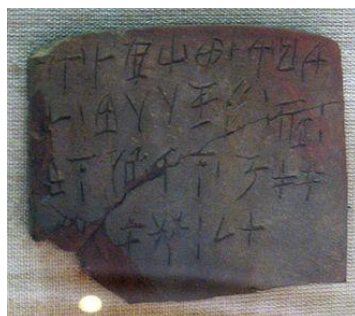
خط رسانه ها: مصریان از سنگ و خاک رس به عنوان رسانه نوشتن استفاده می کردند، اما همچنین از رول های پاپیروس، چرم و پارچه کتان استفاده می کردند که آنها را با تصاویر رنگی تزئین می کردند.

طولانی ترین پاپیروس حفظ شده 40 متر است. پوست حیوانات (چرم و پوست یا parchment) عمدتاً برای متن هایی با اهمیت زیاد مورد استفاده قرار می گرفت.

تصویر راست خط هیراتیک. تصویر چپ سنگ روزت به سه زبان.

نوشته های اولیه در منطقه (Aegean) دریای اژه:

خط طولی A (Linear font A) قبل از نیمه اول هزاره دوم قبل از میلاد در "کرت" (بزرگترین جزیره یونان) استفاده می شد، که تا امروز فقط می تواند تا حدی رمزگشایی شود، هنوز روشن نشده است، چه زبانی با آن ضبط شده است. به دنبال آن خط طولی B را توسعه دادند، عمدتاً از قرن 14 تا 12 قبل از میلاد در سرزمین اصلی یونان، و در عین حال توسط مایکنیها (Mykeners) کرت را اشغال شد. Linear B، مانند Linear A، عمدتاً یک خط هجایی است که در سال 1952 کشف گردید. این فرم قدیمی دو شاخه یونانی (یونانی - مایکنی) را نشان می دهد.

خط قبرسی، که به دنبال خط Cypro-Minoan مربوط به Linear A بود، یک خط هجایی خالص و در قبرس از قرن 11 تا 3 قبل از میلاد مورد استفاده بود.

از راست به چپ اشکال 1 و 2 به خط طولی A و شکل 3 (چپ) به خط طولی B .

پایان قسمت اول

ادامه دارد ...